

ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМ МОЛОДШИХ КУРСІВ АРХІТЕКТУРНИХ І ХУДОЖНІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

TO QUESTION OF UPGRADING OF TEACHING OF GRAPHIC DISCIPLINES TO STUDENTS OF JUNIOR COURSES OF ARCHITECTURAL AND ARTISTIC SPECIALITIES

УДК 378.12.4+571.15

Бредньова В.П.,

канд. техн. наук, доцент,
професор кафедри нарисної геометрії
та інженерної графіки
Архітектурно-художнього інституту
Одеської державної академії
будівництва та архітектури

Смичковська О.М.,

викладач кафедри образотворчого
мистецтва
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Прохорець І.М.,

старший викладач кафедри рисунку,
живопису та архітектурної графіки
Архітектурно-художнього інституту
Одеської державної академії
будівництва та архітектури

В роботі розглядаються питання удосконалення та підвищення ефективності викладання графічних дисциплін у навчанні студентів першого-другого курсів архітектурних і художніх спеціальностей. На основі багаторічного власного досвіду викладання і за допомогою порівняльного аналізу експериментальних даних зазначені проблеми та підкреслені позитивні форми інтегративного інноваційного підходу до змісту сучасної графічної освіти. Відмічається також, що графічні дисципліни сприяють оволодінню навиками сучасної архітектурно-художньої графіки, формуванню художньої інтуїції та графічної культури, а також уподобань майбутніх випускників закладів вищої освіти (далі – ЗВО) і лежать у площині виховання загальної духовності особистості.

Ключові слова: графічні дисципліни, моніторинг якості навчання, інноваційний підхід, студенти архітектурних і художніх спеціальностей, графічна культура.

В работе рассматриваются вопросы усовершенствования и повышения эффективности преподавания графических дисциплин при обучении студентов первого-второго курсов архитектурных и художественных специальностей. На основе многолетнего собственного опыта преподавания и с помощью сравнительного анализа экспериментальных данных определены проблемы и подчеркнуты положительные формы интегративного инновационного подхода к содержанию современного графического образования. Отмечается также, что

графические дисциплины способствуют овладению навыками современной архитектурно-художественной графики, формированию художественной интуиции и графической культуры в целом, а также устремлений и склонностей будущих выпускников заведений высшего образования (далее – ЗВО) и лежат в плоскости воспитания общей духовности личности.

Ключевые слова: графические дисциплины; мониторинг качества обучения; инновационный подход; студенты архитектурных и художественных специальностей; графическая культура.

The questions of improvement and increase of efficiency of teaching of graphic disciplines are in process examined in the studies of students of the first-second courses of architectural and artistic specialties. On the basis of long-term own experience of teaching and by means of comparative analysis of experimental data the marked problems and underline positive forms of the integrative and of the innovative going near maintenance of modern graphic education. Marked also, that graphic disciplines assist the capture of modern architectonically-artistic graphic arts, forming of artistic intuition and graphic culture, skills, and also tastes of future graduating students of establishments of higher education (hereinafter – EHE) and lie in plane general spirituality of personality.

Key words: graphic disciplines, monitoring of quality of studies, innovative approach, students of architectural and artistic specialties, graphic culture.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Протягом багатьох останніх років система вищої освіти реформується, змінюється за змістом і характеризується створенням нових підходів і форм в організації навчального процесу, у зв'язку з чим здобування якісного рівня освіти є однією з важливіших задач для майбутніх конкурентоспроможних фахівців. Виходячи з цього, перед викладачами закладів вищої освіти (далі – ЗВО) досить гостро стають проблеми самовдосконалення та пошуку різних видів навчальної діяльності, що необхідні для якісної підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Професійний педагогічний досвід викладання графічних дисциплін передусім знаходить своє втілення в технологіях навчально-виховного процесу, що забезпечує високу результативність на основі як сумлінного додержання і виконання обов'язків, так й інноваційної діяльності викладача. Проблеми такого досвіду висвітлювалася у працях таких науковців, як О. Гон-

чар, І. Мороз, В. Бондар, М. Красовицький, І. Підласий, А. Степанюк, та інших вчених. Також автори багато уваги протягом останніх років приділяють проблемі підвищення якості графічної підготовки у вищій школі [3, с. 38-42; 4, с. 171-173; 5, с. 27-28; 7, с. 49-50; 8, с. 188-193; 9, с. 131-134; 10, с. 17-21].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Професійність майбутнього архітектора або художника визначається його теоретичними та практичними навичками, що здобуті ним протягом навчання, серед яких найважливішими є вміння уявляти, аналізувати та синтезувати будь-який об'єкт і екстраполювати його в ракурсі сучасних стилів і напрямків. За останні роки помітно поширилось коло задач, що розв'язуються графічними методами, тому відповідно підвищена значущість графічних дисциплін, які закладають основи наочного уявлення та просторового мислення. У Законі України «Про вищу освіту» [1] зазначено, що «якість вищої освіти – це сукупність якостей особи з вищою освітою, що

показує її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства». Звідси є зрозумілою актуальність та пріоритетність якісної графічної підготовки майбутніх фахівців.

Мета статті – розглянути питання удосконалення та підвищення ефективності викладання графічних дисциплін студентам молодших курсів архітектурних і художніх спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, педагогічна діяльність є творчим процесом створення нових підходів до освітнього процесу, використання удосконалених шляхів і методів викладання, що спрямовані на розв'язання креативних творчих здібностей студентів. Доцільно підкреслити, що компетентнісно орієнтована освіта – це така її форма, що спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності [2, с. 22-64; 6, с. 27-29; 7, с. 49-50; 9, с. 131-134]. Компетентності – це сукупність знань, які проявляються в діях, мають практично-орієнтовний характер і містять також мотиваційні компоненти. Графічна компетентність випускників творчих спеціальностей підкреслює необхідність становлення творчої особистості в умовах підготовки в сучасних ЗВО, тобто переніс акценту на вміння, а не лише знання і теоретичні підходи у навчанні. Таким чином, однією з важливіших задач викладача у вищій школі стає проблема організації проведення навчального процесу на достатньо високому рівні з урахуванням диференційних підходів до якісного розвитку і мотивації студентів до майбутньої професійної діяльності.

Основні підходи до удосконалення формування графічної компетентності розглянуті авторами на прикладі багаторічних досліджень в процесі викладання студентам першого-другого курсів графічних дисциплін в Архітектурно-художньому інституті Одеської державної академії будівництва і архітектури (далі – ОДАБА) та в Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К.Д. Ушинського (далі – ПНПУ), а також на етапі довузівської графічної підготовки абітурієнтів. У процесі вивчення дисциплін «Рисунок і живопис», «Мистецтво шрифту», «Нарисна геометрія», «Композиція», а пізніше «Колористика» в ОДАБА і комплексу графічних дисциплін з напрямку «Образотворче мистецтво» в ПНПУ студенти навчаються засобам побудови зображень просторових об'єктів на площині, відпрацьовують графічні навички роботи з креслярськими інструментами, фарбами, пензликами та іншими засобами, вчать правилам реконструювання форми предмету за допомогою логічного аналізу та алгоритмам графічних дій у розв'язання будь-яких практичних задач. Необхідно підкреслити, що, як правило, у студентів-першокурсників архітектурних і художніх спеціальностей, у яких була відсутня довузівська графічна підготовка, відразу ж проявляється недостатній рівень певних гра-

фічних вмінь та навичок у передачі просторової форми з натури та пропорційних особливостей в конструктивній побудові, тому що приблизно за останнє десятиріччя у багатьох середніх школах відсутній предмет «Креслення».

Методика проведення наших експериментальних досліджень полягала у наступному. Весь період спостережень кожного року складався з трьох етапів: перший і третій включав по місяцю, а другий етап – два місяці. На першому етапі ставилась задача встановити початковий рівень графічної компетентності кожного індивідууму (рівень графічної підготовки, поняття пропорційних відношень, компонування елементарних просторових зображень), надалі був формувальний етап засвоєння закономірностей формоутворення, констатація рівня індивідуальних вмінь з аналізом помилок і наданням рекомендацій. Третій етап дозволяв провести контрольні заходи, на основі яких були узагальнені результати досліджень з певними висновками. Вибіркова кількість абітурієнтів складала 68, студентів першого-другого курсів – 110 чоловік. Результати тестування на першому етапі кожної групи виявили значний рівневий розбіг індивідуальних вмінь, тому за допомогою самостійної роботи або додаткових занять-консультацій викладачі намагалися допомогти досягти якогось середнього рівня графічної компетентності. З нашого викладацького досвіду зрозуміло, що для позитивного рішення задачі про успішну графічну підготовку вже на початковій стадії навчання потрібна чітка організація індивідуальної та самостійної роботи студентів, яка буде спрямована на розвиток функцій окоміру, навичок спостережень і сприйняття, професійної моторики тощо. Також, на наш погляд, особливо в процесі виконання графічних завдань з рисунку, необхідним є постійний характер їхнього тематичного оновлення, що позитивно впливає на формування і розвиток вмінь і графічних навичок у вмотивованих студентів, і, з точки зору дидактики, такий підхід буде сприяти скорішому досягненні у засвоєнні необхідного рівня якості. Крім цього, підкреслимо, що перед абітурієнтами, що вчать на підготовчих курсах, за звичаєм ставиться задача розвинути свої індивідуальні просторові уявлення, опанувати художньо-графічні навички у застосуванні засобів художньої виразності в різних видах образотворчого мистецтва (рисунок, композиція, натюрморт тощо) та здобути стійкі вміння базової графічної компетентності – це створює основу для розвитку стійкої графічної грамотності та творчих креативних можливостей у виконанні завдань інших дисциплін. Таким чином, авторами були визначені три рівні у досягненні просторового мислення: низький, середній і високий – і за допомогою узагальнення особистих висновків викладачів, усного опитування абітурієнтів і студентів були здобуті результати, які наведені в таблиці 1.

Підсумковий аналіз результатів проведених досліджень та моніторинг якості успішності графічної підготовки студентів наочно показав, що якісне

Результати експериментальних досліджень закономірностей із розвитку просторових уявлень студентів

Група	I-й етап (1 міс.)	II-й етап (2 міс.)	III-й етап (1 міс.)	Примітки
Учні з підготовчих курсів (довузівська підготовка)	Низький – 65% Середній – 30% Високий – 5%	Низький – 25% Середній – 60% Високий – 15%	Низький – 10% Середній – 45% Високий – 55%	Всього 68 учнів
Студенти архітектурних спеціальностей	Низький – 35% Середній – 30% Високий – 10%	Низький – 15% Середній – 60% Високий – 25%	Низький – 10% Середній – 35% Високий – 55%	Всього 84 учні
Студенти художніх спеціальностей	Низький – 55% Середній – 40% Високий – 5%	Низький – 35% Середній – 50% Високий – 15%	Низький – 10% Середній – 60% Високий – 30%	Всього 26 учнів

Примітка: низький рівень на третьому етапі показали індивідууми, які мали високий процент відсутності на заняттях і консультаціях

вивчення графічних дисциплін можливе на основі комплексного підходу до навчального процесу. Позитивна мотивація до професійного вивчення графічних дисциплін є важливим фактором якісної успішності кожного студента, формування якої відбувається протягом як практичних занять, а також у співбесідах і консультаціях. Досліджуючи досвід викладання графічних дисциплін різними викладачами, підкреслимо, що кожний з них має свою точку зору на методику і методологію використання тих чи інших дидактичних засобів і форм контролю, тому, з нашої точки зору, необхідна сумісна робота викладача і студента для підвищення ефективності навчального процесу і досягнення його найкращих результатів [11, с. 34-49; 12, с. 21-22; 13, с. 54-122].

Висновки. Таким чином, необхідно підкреслити, що дослідження просторового мислення та уявлення за допомогою засобів наочності з точки зору розвитку професійної графічної компетентності є досить цікавою темою. На наш погляд, наочність є суттєвим фактором стійкого засвоєння навчального матеріалу, тому що об'єкт моделювання можна обирати диференційно в залежності від рівня розвитку просторового уявлення у кожної людини. Можна стверджувати, що підвищення якості викладання професійних графічних дисциплін досить позитивно впливає на вмотивованість студентів молодших курсів. І актуальність розробки сучасних креативних підходів до процесу викладання професійних графічних дисциплін і, в цілому, до організації освітнього процесу, а також подальші дослідження в цьому напрямку можуть залишатися на першому місці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про вищу освіту : Закон України. URL: www.mon.gov.ua.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під ред. О.В. Овчарук. Київ : 2004. 112 с.
3. Bredniova V. On the improvement of the methodology of engineer staff's graphic training on the basis of optimization of psychological and pedagogical approaches Modern Tendencies in Pedagogical Education and Science of Ukraine and Israel: The Way to Integration. Ariel University. 2016. Issue N 7, P. 38–42. ISSN 2218-8584.

4. Бредньова В.П., Сидорова Н.В. Про підвищення якості самостійної роботи студентів при вивченні графічних дисциплін. Матер. ХУІ-ої Міжнар. наук.-метод. конф. «Управління якістю підготовки фахівців». Одеса, 2011. Ч. 1, с. 171–173.

5. Бредньова В.П., Бредньов А.М. Про компетентнісний підхід до методології викладання графічних дисциплін для студентів-першокурсників будівельних спеціальностей. Матер. ХХІ-ої Міжнар. наук.-метод. конф. «Управління якістю підготовки фахівців». Одеса, 2016. Т. 2, С. 27–28.

6. Бредньова В.П. Про компетентнісний підхід до методології викладання графічних дисциплін у вищих навчальних закладах. Матер. Міжнар. наук.-метод. конф. «Теорія та практика управління педагогічним процесом». Одеса : ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, 2017. С.27–29.

7. Бредньова В.П., Смичковська О.М. Моніторинг якості професійного навчання студентів архітектурно-художнього профілю. *Zbior artykulow naukowych*. ISBN: 978-83-65608-78-9. Warszawa, 2017. S. 49–50.

8. Бреднёва В.П., Кошарская Л.В. О формировании профессиональных компетенций будущих инженеров в процессе изучения графических дисциплин в вузе. Одеса : *Вісник Одеського національного морського університету*, 2017. № 2 (51). С. 188–193.

9. Бредньова В.П., Смичковська О.М., Прохорец І.М. Про підвищення ефективності професійної графічної підготовки студентів архітектурних і художніх спеціальностей. *Збірник наук. праць Херсонського державного університету «Педагогічні науки»* (ISSN 2413-1865). 2018. Вип. LXXXI. Том 1. С. 131–134.

10. Бредньова В.П., Смичковська О.М., Прохорец І.М. До проблеми формування графічних компетенцій студентів архітектурних і художніх спеціальностей. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Серія «Педагогічні науки»*. Одеса, 2018. № 1 (120). С. 17–21.

11. Смит С. Рисунок: полный курс. Москва : Астрель: АСТ, 2005. 159 с.

12. Молнар Т.І. Теоретичні основи компетентнісного підходу як освітньої інновації. *Zbior artykulow naukowych*. ISBN: 978-83-65608-78-9. Warszawa, 2017. S. 21–22.

13. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе. Москва, 2002. 437 с.